

Universitätsbibliothek Wuppertal

Auli Gellii Noctes Atticae

Gellius, Aulus

Lugd. Batavorum, MDCLXXXVIII

Liber tertius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1123](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1123)

ab Aquilonibus enim, qui alti supernique sunt, fluctus excitatos quasi per prona volvi dicit: ab Austris autem iis, qui humiliores sunt, majore vi quadam propelli rursus atque subjici. id enim significat verbum *λάαν ὠθεῖ*; sicut in alio loco *λάαν ἄνω ὠθεῖ*. Id quoque à peritissimis rerum philosophis observatum est, Austris spirantibus mare fieri glaucum & cæruleum, Aquilonibus obscurius atriusque: cujus rei causam, quum Aristotelis libros problematum percerpimus, notavi. *Cur Austro spirante mare cæruleum fiat; Aquilone obscurius atriusque? An propterea quoddam Aquilo minus mare perturbat; omne autem, quod tranquillius est, atrum esse videtur?*

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Quæsitum ac tractatum, quam ob causam Sallustius avaritiam dixerit non animum modo virilem, sed corpus quoque ipsum effeminare.

Ieme jam discedente apud balneas Sitas in area sub calido sole cum Favorino philosopho ambulabamus: atque ibi inter ambulandum legebatur Catilina Sallustii, quem in manu amici conspectum legi jusserat. quumque hæc verba ex eo libro lecta essent; *Avaritia pecunie studium habet, quam nemo sapiens concupivit. ea quasi venenis malis imbuta corpus animumque virilem effeminat: semper infinita & insatiabilis est: neque copia neque inopia minuitur.* Tum Favorinus me adspiciens, Quo, inquit, pacto corpus hominis avaritia effeminat? quid enim istuc sit quod animum virilem ab ea effeminari dixit, videor ferme assequi. sed, quonam modo corpus quoque hominis effeminet, nondum repperio. Et ego, inquam, longè

longè jamdiu in eo ipso quærendo fui, ac, nisi tu occupasses, ultro te hoc rogassem. Vix ego hæc dixeram cunctabundus; atque inibi quispiam de sectatoribus Favorini, qui videbatur esse in litteris veterator, Valerium, inquit, Probum audiui hoc dicere; usum esse Sallustium circumloquutione quadam poëtica, & quum dicere vellet hominem avaritia corrumpi, corpus & animum dixisse, quæ duæ res hominem demonstrarent: namque homo ex anima & corpore est. Nunquam, inquit Favorinus, quod equidem scio, tam importuna tamque audaci argutia fuit noster Probus, ut Sallustium vel subtilissimum brevitatis artificem periphrasin poëtarum facere diceret. Erat tum nobiscum in eodem ambulacro homo quispiam sanè doctus. Is quoque à Favorino rogatus, & quid haberet super ea re dicere, hujusmodi verbis usus est. Quos, inquit, avaritia minuit & corrumpit, quique sese in quærenda undique pecunia dediderunt, eos plerosque tali genere vitæ occupatos videmus; ut, sicuti alia in his omnia præ pecunia, ita labor quoque virilis, exercendique corporis studium relicti sit: negotiis se plerumque umbraticis & sellulariis quæstibus intentos habent; in quibus omnis eorum vigor animi corporisque elanguescit, & quod Sallustius ait, effeminatur. Tum Favorinus legi denuo verba eadem Sallustii jubet; atque, ubi lecta sunt, Quid igitur dicemus, inquit, quòd multos videre est pecuniæ cupidus, & eosdem tamen corpore esse vegeto & valenti? tum ille ita respondit, non herclè inscitè, Quisquis est, inquit, pecuniæ cupiens, & corpore tamen est benè habito ac strenuo, aliarum quoque rerum vel studio vel exercitio eum teneri necessarium est; atque in sese colendo non æquè esse parcum. nam si avaritia sola summa omnes hominis partes affectionesque occupet, & si ad incuriam usque corporis grassetur, ut per illam unam neque virtutis, neque virium, neque corporis, neque animi cura

adfit; tum denique is verè dici potest effeminato esse & animo & corpore, qui neque sese, neque aliud curet, nisi pecuniam. Tum Favorinus, Aut hoc, inquit, quod dixisti probabile est, aut Sallustius odio avaritiæ plus, quàm potuit, eam criminatus est.

C A P. II.

Quemnam esse natalem diem M. Varro dicat eorum, qui ante noctis horam sextam, postve eam nati sunt: atque inibi de temporibus terminisque dierum qui civiles nominantur, & usquequaque gentium variè observantur: & præterea quid Q. Mucius scripserit super ea muliere quam maritus non jure usurpavisset, quia rationem civilis anni non habuerit.

Quari solitum est, qui noctis hora tertiâ, quartavè, sive qua alia nati sunt, uter dies natalis haberi appellarique debeat, isne quem nox ea consequuta est, an qui dies noctem consequutus est. M. Varro in libro rerum humanarum, quem de diebus scripsit, *Homines, inquit, qui ex media nocte ad proximam mediam noctem in his horis vigintiquatuor nati sunt, una die nati dicuntur. Quibus verbis ita videtur dierum observationem divisisse, ut, qui post solem occasum ante mediam noctem natus sit, is ei dies natalis sit, à quo die ea nox cœperit: contrà verò, qui in sex noctis horis posterioribus nascatur, eo die videri natum qui post eam noctem diluxerit. Athenienses autem aliter observare idem Varro in eodem libro scripsit: eosque à sole occaso ad solem iterum occidentem omne id medium tempus unum diem esse dicere; Babylonios porrò aliter; à sole enim exorto ad exortum ejusdem incipientem totum id spatium unius diei nomine appellare: multos verò in terra Umbria unum & eundem diem esse dicere à meridie ad insequentem meridiem. Quod quidem, inquit, nimis absurdum est. nam qui katendis hora sexta natus est apud*
Umbros;

Umbros, dies ejus natalis videri debet & kalendarum dimidiatus, & qui est post kalendas dies ante horam ejusdem diei sextam. Populum autem Romanum ita, uti Varro dixit, dies singulos annumerare à media nocte usque ad mediam proximam multis argumentis ostenditur. Sacra sunt Romana partim diurna, partim nocturna: sed ea, quæ inter noctem fiunt, diebus adduntur, non noctibus. quæ igitur sex posterioribus noctis horis fiunt, eo die fieri dicuntur, qui proximus eam noctem illucescit. ad hoc, ritus quoque & mos auspiciandi eandem esse observationem docet. nam magistratus, quando una die eis auspiciandum est, & id super quo auspicerent agendum, post mediam noctem auspiciantur, & post meridiem sole magno; auspiciatique esse & egisse ex eodem die dicuntur. Præterea tribuni plebei, quos nullum diem abesse Roma licet, quum post mediam noctem proficiscuntur, & post primam facem ante mediam sequentem revertuntur, non dicuntur afuisse unum diem; quando ante horam noctis sextam regressi parte aliqua illius in urbe Roma sunt. Quintum quoque Mucium jurisconsultum dicere solitum legi, non esse usurpatam mulierem, quæ kalendis Januariis apud virum causa matrimonii esse cœpisset, & ante diem quartum kalendas Januarias sequentis usurpatum isset. non enim posse impleri trinoctium, quod abesse à viro usurpandi causa ex duodecim tabulis deberet: quoniam tertiæ noctis posteriores sex horæ alterius anni essent, qui inciperet ex kalendis. Ist hæc autem omnia de dierum temporibus & finibus ad observationem disciplinamque juris antiqui pertinentia quum in libris veterum inveniremus, non dubitabamus, quin Virgilius quoque id ipsum ostenderit, non expositè atque apertè, sed, ut hominem decuit poëticas res agentem, recondita & quasi operta veteris ritus significatione.

— Torquet, inquit, *medios nox humida cursus:*

Et me servus equis oriens afflavit anhelis.
 his enim versibus oblique sicuti dixi, admonere voluit
 diem, quem Romani civilem appellaverint, à sexta
 noctis hora oriri.

CAP. III.

*De noscendis explorandisque Plauti comædiis, quoniam
 promisce vera atque falsa nomine ejus inscripta serun-
 tur: atque inibi quod Plautus in pistrino, & Navius in
 carcere fabulas scriptitarint.*

Verum esse comperior, quod quosdam bene littera-
 tos homines dicere audivi, qui plerasque Plauti
 comædias curiosè atque contentè lectitaverunt, non
 indicibus Ælii nec Sedigiti nec Claudii nec Aurelii nec
 Accii nec Manilii super his fabulis, quæ dicuntur ambi-
 guæ, credituros, sed ipsi Plauto moribusque ingenii atque
 linguæ ejus. hac enim indicii norma Varronem quoque
 esse usum videmus. nam præter illas unam & viginti, quæ
 Varronianæ vocantur, quas iccirco à ceteris segregavit,
 quoniam dubiosæ non erant, sed consensu omnium
 Plauti esse censebantur; quasdam item alias probavit ad-
 ductus stylo atque facetia sermonis Plauto congruentis:
 easque jam nominibus aliorum occupatas Plauto vindica-
 vit; sicuti istam quam nuperrimè legebamus, cui est
 nomen, *Bœotia*. nam quum in illis una & viginti non
 sit, & esse Aquilii dicatur: nihil tamen Varro dubitavit
 quin Plauti foret; neque alius quisquam non infrequens
 Plauti lector dubitaverit, si vel hos solos versus ex ea
 fabula cognoverit: qui quoniam sunt, ut de illius more
 dicam, Plautinissimi, propterea & meminimus eos &
 descripsimus. parasitus ibi esuriens hæc dicit:

*Ut illum di perdant, primus qui horas repperit,
 Quique aded primus statuit hic solarium.
 Qui mihi comminuit misero articulatum diem,*

Nam

Nam me puero uterus erat solarium
 Multo omnium istorum optimum & verissimum,
 Ubi ubi iste monebat esse, nisi quum nihil erat.
 Nunc etiam quod est, non est, nisi Soli lubet.
 Itaque adeo jam oppletum est oppidum solaris.
 Major pars populi aridi reptant fame.

Favorinus quoque noster, quum Nervolariam Plauti
 legerem, quæ inter incertas est habita, & audisset ex
 ea comœdia versum hunc,

Sratea, scrupeda, strativola, sordida:

delectatus faceta verborum antiquitate meretricum vitia
 atque deformitates significantium, Vel unus hercle, in-
 quit, hic versus Plauti esse hanc fabulam satis potest fi-
 dei fecisse. Nos quoque ipsi nuperrimè quum legere-
 mus *Fretum* (nomen id est comœdiæ, quam Plauti esse
 quidam non putant) haud quicquam dubitavimus quin
 Plauti foret, & omnium maxime genuina. ex qua duos
 hos versus exscripsimus, ut historiam quæreremus ora-
 culi arietini.

— nunc illud est

Quod arietinum responsum magnis ludis dicitur:

Peribo, si non fecero: si faxo, vapulabo.

Marcus autem Varro in libro de comœdiis Plautinis
 primo Accii verba hæc ponit: Nam nec Gemini, nec
 Leones, nec Condalium, nec Anus Plauti, nec Bis com-
 pressa, nec Bœotia unquam fuit, neque aded & γοιμ, &
 neque Commorientes, sed M. Aquilii. In eodem libro
 Varronis id quoque scriptum est, Plautium fuisse quem-
 piam poetam comœdiarum, cujus quoniam fabulæ Plau-
 ti inscriptæ forent, acceptas esse quasi Plautinas, quum
 essent non à Plauto Plautinæ, sed à Plautio Plautianæ.
 Feruntur autem sub Plauti nomine comœdiæ circiter
 centum atque triginta. sed homo eruditissimus L. Ælius
 quinque & viginti esse ejus solas existimavit. non tamen
 dubium est, quin istæ & quæ scriptæ à Plauto non vi-
 dentur,

dentur, & nomini ejus addicuntur, veterum poëtarum fuerint, & ab eo retractata & expolita sint; ac propterea respiciant dictum Plautinum. Sedenim Saturionem & Addictum & tertiam quandam, cujus nunc mihi nomen non suppetit, in pistrino eum scripssisse Varro & plerique alii memoriæ tradiderunt, quum pecunia omni, quam in operis artificum scenicorum pepererat, in mercationibus perditâ, inops Romam redisset; & ob quærendum victum ad circumagendas molas, quæ trusatiles appellantur, operam pistori locasset: sicuti de Nævio quoque accepimus fabulas eum in carcere duas scripssisse, Hariolum & Leontem; quum ob assiduam maledicentiam & probra in principes civitatis de Græcorum poëtarum more dicta, in vincula Romæ à triumviris con-jectus esset. unde post à tribunis plebei exemptus est, quum in iis, quas supra dixi, fabulis delicta sua & petulantias dictorum, quibus multos ante læserat, diluisset.

C A P. IV.

Quod P. Africano & aliis tunc viris nobilibus ante atatem senectam barbam & genas radere moris fuit.

IN libris, quos de vita P. Scipionis Africani compositos legimus, scriptum esse animadvertimus P. Scipioni Pauli f. postquam de Pœnis triumphaverat, censorque fuerat, eidem diem dictum esse ad populum à Claudio Afello tribuno plebei, cui equum in censura ademerat: eumque, quum esset reus, neque barbam desisse radi, neque non candida veste uti, neque fuisse cultu solito reorum. Sed, quum in eo tempore Scipionem minorem quadraginta annorum fuisse constaret, quod de barba rasa ita scriptum esset, mirabamur. comperimus autem cæteros quoque in isdem temporibus nobiles viros barbam in ejusmodi ætate rasitavisse: iccircoque ple-
rasque

rasque imagines veterum non admodum senum sed in medio ætatis ita factas videmus.

C A P. V.

Deliciarum vitium & mollicies oculorum & corporis ab Arcesilao philosopho cuidam opprobata acerbè simul & festiviter.

PLutarchus refert Arcesilaum philosophum vehementi verbo usum esse de quodam nimis delicato divite; qui incorruptus tamen & castus & perinteger dicebatur, nam quum vocem ejus infractam capillumque arte compositum & oculos ludibundos atque illecebræ voluptatifque plenos videret: Nihil interest, inquit, quibus membris cinædi sitis, posterioribus an prioribus.

C A P. VI.

De vi atque natura palmæ arboris; quod lignum ex ea ponderibus impositis renitatur.

PEr hercle rem mirandam Aristoteles in septimo Problematum & Plutarchus in octavo Symposiacorum dicit. Si super palmæ, inquit, arboris lignum magna pondera imponas, ac tam graviter urgeas oneresque, ut magnitudo oneris sustineri non queat; non deorsum palma cedit nec intra flectitur, sed adversus pondus refurgit, & sursum nititur recurvaturque. propterea, inquit Plutarchus, in certaminibus palmam signum esse placuit victoriæ; quoniam ingenium ejusmodi ligni est, ut urgentibus opprimentibusque non cedat.

Historia ex annalibus sumpta de Q. Cædicio tribuno militum : verbaque ex Originibus M. Catonis apposita, quibus Cædicii virtutem cum Spartano Leonida æquiparat.

Pulchrum, dii boni ! facinus Græcarumque facundiarum magniloquentia condignum, M. Cato in libris Originum de Q. Cædicio tribuno militum scriptum reliquit, id profectò est ad hanc fermè sententiam. Imperator Pœnus in terra Sicilia, bello Karthaginensi primo, obviam Romano exercitui progreditur, colles locosque idoneos prior occupat. milites Romani, uti res nata est, in locum insinuant fraudi & perniciæ obnoxium. tribunus ad consulem venit : ostendit exitium de loci importunitate & hostium circumstantia. Maturum censeo, inquit, si rem servare vis, faciendum, ut quadringentos aliquot milites ad verrucam illam (sic enim M. Cato locum editum asperumque appellat) ire jubeas ; eamque uti occupent imperes hortentisque. hostes profectò ubi id viderint, fortissimus quisque & promptissimus ad occursum pugnandumque in eos prævertentur ; unoque illo negotio sese alligabunt : atque illi omnes quadringenti proculdubio obruncabuntur. tu interea, occupatis in ea cæde hostibus, tempus exercitus ex hoc loco educendi habebis. alia nisi hæc, salutis via nulla est. consul tribuno respondit, consilium quidem fidum atque providens sibi viderier : sed istos, inquit, milites quadringentos ad eum locum in hostium cuneos quisnam erit qui ducat ? Si alium, inquit tribunus, neminem reperis ; me licet ad hoc periculum utare. ego hanc tibi & reipublicæ animam do. consul tribuno gratias laudesque egit. tribunus & quadringenti ad moriendum proficiscuntur. hostes eorum audaciam de-

miran-

mirantur : quorsum ire pergant, in expectando sunt. sed ubi apparuit ad eandem verrucam occupandam iter intendere ; mittit adversum illos Imperator Karthaginensis peditatum equitatumque, quos in exercitu viros habuit strenuissimos. Romani milites circumveniuntur ; circumventi repugnant. fit prælium diu anceps. tandem superat multitudo. quadringenti omnes tum unà perfossi gladiis, aut missilibus operi cadunt. consul interibidum ea pugna fit, se in locos tutos atque editos subducit. Sed quod illi tribuno duci militum quadringentorum divinitus in eo prælio usus venit, non jam nostris sed ipsius Catonis verbis subjecimus verba Catonis : *Dii immortales tribuno militum fortunam ex virtute ejus dedere. nam ita evenit : quum saucius multifariam ibi factus esset ; tum vulnus capiti nullum evenit : cumque inter mortuos defatigatum vulneribus egregue spirantem, quod sanguinem defluserat, cognovere, eum sustulere. isque convaluit : saepeque post illa operam reipublica fortem atque strenuam perhibuit : illoque factò, quod illos milites subduxit, exercitum ceterum servavit. Sed idem benefactum in quo loco ponas, nimium interest. Leonidas Lacedæmonius laudatur, qui simile apud Thermopylas fecit. propter ejus virtutes omnis Græcia gloriam atque gratiam præcipuam claritudinis inclutissimæ decoravere monumentis, signis, statuis, elogiis, historiis, aliisque rebus gratissimum id ejus factum habuere. at tribuno militum parva laus pro factis relicta, qui idem fecerat, atque rem servaverat. Hanc Q. Cædicii virtutem M. Cato tali suo testimonio decoravit. Claudius autem Quadrigarius, annuali tertio, non Cædicio nomen fuisse refert, sed Valerio.*

C A P. VIII.

Littera eximia consulum C. Fabricii & Æmilii ad regem Pyrrhum à Q. Claudio scriptore historiarum in memoriam data.

QUM Pyrrhus rex in terra Italia esset, & unam atque alteram pugnam prosperè pugnasset, satisque agerent Romani, & pleraque Italia ad regem descivisset: tum Ambraciensis quispiam Timochares, regis Pyrrhi amicis, ad C. Fabricium consulem furtim venit, ac præmium petivit; &, si de præmio conveniret, promisit regem venenis necare: idque facile esse factu, quoniam filii sui pocula in convivio regi ministrarent. eam rem Fabricius ad senatum scripsit. senatus legatos ad regem misit; mandavitque ut de Timochare nihil proderent, sed monerent uti rex circumspectius ageret, atque à proximorum insidiis salutem tutaretur. hoc ita, uti diximus, in Valerii Antiatii historia scriptum est. Quadrigarius autem in libro tertio non Timocharem sed Nicias adisse ad consulem scripsit; neque legatos à senatu missos sed à consulibus, & regem populo Romano laudes atque gratias scripsisse, captivosque omnes, quos tum habuerit, restituisse & reddidisse. consules tum fuerunt C. Fabricius & Q. Æmilius. Litteras, quas ad regem Pyrrhum super ea causa miserunt, Claudius Quadrigarius scripsit fuisse hoc exemplo: *Consules Romani salutem dicunt Pyrrho regi. Nos pro tuis injuriis continuo animo strenui, commoti inimiciter tecum bellare studemus. sed communis exempli & fidei visum est, uti te salvum velimus; ut esset quem vincere possimus. Ad nos venit Nicias familiaris tuus, qui sibi precium à nobis peteret, si te clam interfecisset. id nos negavimus velle; neve ob eam rem quicquam commodi expectaret: & simul visum est, ut te certiozem faceremus;*

ne quid ejusmodi, si accidisset, nostro consilio civitates putarent factum. & quod nobis non placet precio aut premio aut dolis pugnare. tu, nisi caves, jacebis.

C A P. IX.

Quis & cujusmodi fuerit, qui in proverbio fertur, equus Sejanus, & qualis color equorum sit qui spadices vocantur: deque istius vocabuli ratione.

GAbius Bassus in commentariis suis, item Julius Modestus in secundo quæstionum confusarum historiam de equo Sejano tradunt dignam memoria atque admiratione. Cn. Sejum quempiam scribunt fuisse; eumque habuisse equum natum Argis in terra Græcia: de quo fama constans esset, tamquam de genere equorum progenitus foret, qui Diomedis Thracis fuissent; quos Hercules Diomede occiso è Thracia Argos perduxisset. Eum equum fuisse dicunt magnitudine invisitata, cervice ardua, colore phœniceo, flora & comanti juba; omnibusque aliis equorum laudibus quoque longè præstiteisse: sed eundem equum tali fuisse fato sive fortuna ferunt, ut, quisquis haberet eam possideretque, ut is cum omni domo, familia, fortunisque omnibus suis ad internecionem deperiret. itaque primum illum Cn. Sejum dominum ejus à M. Antonio, qui postea IIII VIR. R. P. C. fuit, capitis damnatum miserando supplicio affectum esse: eodem tempore Cornelium Dolabellam consulem, in Syriam proficiscentem fama istius equi adductum Argos devertisse; cupidineque habendi ejus exarxisse; emissequæ HS. centum milibus: sed ipsum quoque Dolabellam in Syria bello civili obsessum atque interfectum esse: mox eundem equum, qui Dolabellæ fuerat, C. Cassium, qui Dolabellam obsederat, abduxisse. eum Cassium postea satis notum est victis partibus fusoque exercitu suo miseram mortem operitisse:

petiisse: deinde Antonium post interitum Cassii, par-
 ta victoria, equum illum nobilem Cassii requisisse; &
 quum eo potitus esset, ipsum quoque postea victum at-
 que desertum detestabili exitio interisse. hinc prover-
 bium de hominibus calamitosis ortum, dicitur solitum;
ille homo habet equum Sejanum. Eadem sententia est il-
 lius quoque veteris proverbii, quod ita dictum accepi-
 mus, *aurum Tholosanum*. nam quum oppidum Tholo-
 sanum in terra Gallia Q. Cæpio consul diripuisset,
 multumque auri in ejus oppidi templis fuisset, quisquis
 ex ea direptione aurum attigit, misero cruciabilique
 exitu periit. Hunc equum Gabius Bassus vidisse se Ar-
 gis refert haud credibili pulchritudine, vigoreque &
 colore exuberantissimo. quem colorem nos, sicuti dixi,
 phœniceum, Græcè partim φοινικα, alii πορδινα ap-
 pellant: quoniam palmæ termes ex arbore cum fructu
 avulsus spadix dicitur.

C A P. X.

*Quod est quadam septenarii numeri vis & facultas, in mul-
 tis natura rebus animadversa; de qua M. Varro in
 Hebdomadibus disserit copiose.*

M. Varro in primo librorum, qui inscribuntur
Hebdomades vel de Imaginibus, septenarii nume-
 ri, quem Græci ἑβδομάδα appellant, virtutes potesta-
 tesque multas variasque dicit. *is namque numerus, in-
 quit, septentriones majores minoresque facit in cælo, item
 vergilias, quas πλειάδας vocant. facit etiam stellas, quas
 alii erraticas, P. Nigidius erroneas appellat. circulos quo-
 que ait in cælo circum longitudinem axis septem esse; è
 quibus duos minimos, qui axem extremum tangunt, πλάγας
 appellari dicit; sed eos in sphaera, quæ κενώτη voca-
 tur, propter brevitatem non inesse. Atque neque ipse Zo-
 diacus septenario numero caret. nam in septimo signo fit
 solsti,*

solstitium à bruma ; in septimo bruma à solstitio. in septimo æquinoctium ab æquinoctio. dies deinde illos, quibus halcyones hieme anni in aqua nidulantur, eos quoque septem esse dicit. præterea scribit lunæ curriculum confici integris quater septenis diebus. *nam duodetricesimoluna*, inquit, *ex quo vestigio profecta est, eodem redit*: auctoremque opinionis hujus Aristidem esse Samium: in qua re non id solùm animadverti debere dicit, quod quater septenis, id est, octo & viginti diebus conficeret iter luna suum; sed quòd is numerus septenarius, si ab uno profectus dum ad semetipsum progreditur, omnes, per quos progressus est, numeros comprehendat, ipsumque se addat, facit numerum octo & viginti: quot dies sunt curriculi lunaris. ad homines quoque nascendos vim numeri istius porrigi pertinereque ait: *nam quum in uterum*, inquit, *mulieris genitale semen datum est; primis septem diebus conglobatur coagulaturque, fitque ad capiendum figura; idoneum. post deinde quarta hebdomade, quod ejus virile secus futurum est, caput & spinam, qua est in dorso, informatur. septima autem fere hebdomade, id est, nono & quadragesimo die totus*, inquit, *homo in utero absolvitur*. Illam quoque vim numeri hujus observatam refert, quòd ante mensem septimum neque masculus neque femina salubriter ac secundùm naturam nasci potest; & quod hi, qui justissimè in utero sunt, post ducentos octuaginta dies, postquam sunt concepti, quadragesima denique hebdomade ita nascuntur. pericula quoque vitæ fortunarumque hominum quos climacteras Chaldæi appellant, gravissimos quoque fieri affirmat septenariis. præter hoc modum esse dicit summum adolescendi humani corporis septem pedes. quod esse magis verum arbitramur, quàm quod Herodotus, homo fabulator, in primo historiarum, inventum esse sub terra scripsit Orestis corpus cubita longitudinis habens septem; quæ faciunt pedes duodecim

& quadrantem: nisi si, ut Homerus opinatus est, vastiora prolixioraque fuerint corpora hominum antiquorum, & nunc quasi jam mundo senescente, rerum atque hominum decrementa sunt. dentes quoque & in primis septem mensibus & septenos ex utraque parte gigni ait, & cadere annis septimis, & genuinos annasci annis ferè bis septenis. venas etiam in hominibus, vel potiùs arterias; medicos muscos dicere ait numero moveri septenario: quod ipsi appellant, *πλὴν δὲ πεντάγων σμ-
Φωνίαν*, quæ sit in collatione quaternarii numeri, discrimina etiam periculorum in morbis majore vi fieri putant in diebus, qui conficiuntur ex numero septenarii: eosque dies omnium maximè, ita ut medici appellant, *κελευσὶς ἢ κεκοίμωσις* cuique videri primam hebdomadam & secundam & tertiam. Nec non id etiam est ad vim facultatesque ejus numeri augendas, quod, quibus inedia mori consilium est, septimo demum die mortem oppetunt. Hæc Varro de numero septenario scripsit admodum conquisite. sed alia quoque ibidem congerit frigidiuscula; veluti septem opera esse in orbe terrarum miranda, & sapientes item veteres septem fuisse, & curricula ludorum circensium solemnia septem esse, ad oppugnandas Thebas duces septem delectos, tum ibi addit se quoque jam duodecimam annorum hebdomadam ingressum esse, & ad eum diem septuaginta hebdomadas librorum conscripsisse: ex quibus aliquam multos, quum proscriptus esset, direptis bibliothecis suis non comparuisse.

CAP. XI.

Quibus & quàm frivolis argumentis Accius in Didascaliciis utatur: quibus docere nititur Hesiodum esse quam Homerum natu antiquiorem.

Super ætate Homeri atque Hesiodi non consentitur. Salii Homerum quàm Hesiodum majorem natu fuisse scripserunt; in quibus Philochorus, & Xenophanes. alii minorem; in quibus L. Accius poeta & Ephorus historiæ scriptor. Marcus autem Varro, in primo de imaginibus, uter natus prior sit parum constare dicit; sed non esse dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint; idque ex epigrammate ostendi, quod in tripode scriptum est, qui in monte Helicone ab Hesiodo positus traditur. Accius autem in primo Didascalico levibus admodum argumentis utitur, per quæ ostendit Hesiodum natu priorem. *Quod Homerus*, inquit, *quum in principio carminis Achillem esse filium Pelei diceret, quis esset Peleus non addidit: quam rem procul, inquit, dubio dixisset, nisi ab Hesiodo jam dictum videretur. de Cyclope itidem, inquit, vel maximè quòd unoculus fuit, rem tam insignem non præterisset, nisi æque prioris Hesiodi carminibus vulgatum esset.* De patria quoque Homeri multo maximè dissentiam est. alii Colophonium, alii Smýrnæum, sunt qui Atheniensem, sunt qui Ægyptium dicant fuisse, Aristoteles tradit ex insula Jo natum. M. Varrò in libro de Imaginibus primo, Homeri imagini hoc epigramma apposuit:

Capella Homeri candida hæc tumulum indicat,

Quod hac læta mortuo faciunt sacra.

Ἐπὶ τῆ πόλεος διερίζεσι πρὸς ἰρίαν Ὀμήρου.

Σμύρνα, Ρόδος, Κολοφών, Σαλαμίν, Ἴος, Ἄργος, Ἄθηναι.

C A P. XII.

Largum atque avidum bibendi à P. Nigidio doctissimo viro novo & propemodum absurdo vocabulo bibosum dictum.

Bibendi avidum P. Nigidius in commentariis grammaticis *bibacem* & *bibosum* dicit. *bibacem* ego, ut *edacem* à plerisque aliis dictum lego. *bibosum* dictum etiam nusquam reperi, nisi apud Laberium; neque aliud est quod simili inclinatu dicatur. non enim simile est, ut, *vinosus*, aut *vitiosus*, ceteraque, quæ hoc modo dicuntur: quoniam à vocabulis, non à verbis, inclinata sunt. Laberius in mimo (vel primo) qui Salinator inscriptus est, verbo hoc ita utitur.

Ita legit Rufinus. Pl. II. 22.

Non mammosa, non annosa, non bibosa, non procax.

C A P. XIII.

Quod Demosthenes etiam tum adolescens, quum Platonis philosophi discipulus foret, audito fortè Callistrato rethore in concione populi destitit à Platone, & sectatus est Callistratum.

Hermippus hoc scriptum reliquit, Demosthenem admodum adolescentem ventitare in Academiam, Platonemque audire solitum. atque is, inquit, Demosthenes domo egressus, ut ei mos erat, quum ad Platonem pergeret, complurisque populos concurrentis videret; percontatur ejus rei causam, cognoscitque currere eos auditum Callistratum. is Callistratus Athenis orator in republica fuit. illi *δημαγωγός* appellant. visum est paulum devertere, experiri que an ad digna auditu tanto properatum studio foret. venit, inquit, atque audit Callistratum nobilem illam *τὴν αἰὲς Ὀρωπὴν δίκην* dicentem: atque ita motus & demulctus & captus est, ut

ut Callistratum jam inde sectari cœperit; Academiam cum Platone reliquerit.

CAP. XIV.

Dimidium librum legi, aut, dimidiam fabulam audivi; aliaque ejuscemodi qui dicat, vitiosè dicere, ejusque vitii causas reddere M. Varronem: nec quemquam veterum iisce verbis ita usum esse.

Dimidium librum legi, aut dimidiam fabulam audivi; vel quid aliud hujuscemodi, malè ac vitiosè dici existimat Varro; oportet enim, inquit, dicere dimidiatum librum, non dimidium. & dimidiatam fabulam, non dimidiam. contra autem si è sextario hemina fusa est, dimidium, non dimidiatum sextarium fustum dicendum est. & qui ex mille nummum, quod ei debebatur, quingentos recepit, non dimidiatum recepisse dicemus, sed dimidium. at si scyphus, inquit, argenteus mihi cum alio communis in duas partes disjectus sit; dimidiatum eum dicere esse scyphum debeo, non dimidium: argenti autem, quod in eo scypho inest, dimidium meum esse, non dimidiatum. Differit ac dividit subtilissimè, quid dimidium dimidiato interfit. & Q. Ennium scienter hoc in annalibus dixisse ait:

Sicuti si quis ferat vas vini dimidiatum.

sicuti pars, quæ deest ei vasi, non dimidiata dicenda est, sed dimidia. Omnis autem disputationis ejus, quam subtiliter quidem, sed subobscurè explicat, summa hæc est, Dimidiatum est quasi dismediatum, & in partis duas pares divisum. dimidiatum ergo nisi ipsum quod divisum est dici haud convenit. dimidium verò est non quod ipsum dimidiatum est, sed quæ ex dimidiato pars altera est. quum igitur partem libri dimidiam legisse volumus dicere, aut partem dimidiam fabulæ audisse: si dimidiam fabulam, aut dimidium librum dicimus, peccamus. to-

rum enim ipsum quod *dimidiatum* atque *divisum* est, *dimidium* dicitur. itaque Lucilius eadem sequutus,

*Uno oculo, inquit, pedibusque duobus dimidiatus
Ut porcus.*

& alio loco:

*Quid ni? & scruta quidem ut vendat scrutarius laudat.
Præfractam strigilem, oleam improbus dimidiatam.*

Jam in vicesimo manifestius *dimidiam horam* dicere studiosè fugit: sed pro, *dimidia*, *dimidium* ponit in hisce versibus:

*Tempestate sua atque eodem uno tempore & hora
Dimidio, tribus confectis dumtaxat eandem
Et quartans.*

nam quum obvium proximumque esset dicere:

— & hora

Dimidia tribus confectis:

vigilate atque attente verbum non probum mutavit. per quod satis apparet ne *horam* quidem *dimidiam* rectè dici, sed vel *dimidiatam horam*, vel *dimidiam partem horæ*. propterea Plautus in Bacchidibus *dimidium auri* dicit, non, *dimidiatum aurum*. item in Aulularia *dimidium obsonii*, non *dimidiatum obsonium* in hoc versu:

Ei aded obsonii hinc jusit dimidium dari.

In Menæchmis autem *dimidiatum diem*, non, *dimidium* in hoc versu:

Dies quidem jam ad umbilicum dimidiatus mortuus est.

M. Cato in libro, quem de agricultura conscripsit: *Semen cupressi serito crebrum, ita uti linum seri solet. eo crebro terram infornito, dimidiatum digitum. jam id bene tabula aut pedibus aut manibus complanato. dimidiatum autem, inquit, digitum, non, dimidium. nam digiti quidem dimidium, digitum autem dimidiatum dici oportet. Item M. Cato de Carthaginiensibus ita scripsit: Homines defoderunt in terram dimidiatos, ignemque circumposuerunt. ita interfecerunt. neque quisquam*

omnium,

omnium, qui probè locuti sunt, his verbis secus, quàm dixi, usus est.

C A P. XV.

Exstare in litteris perque hominum memorias traditum, quòd repentè multis mortem attulit gaudium ingens insperatum, interclusa anima, & vim magni novique motus non sustinente.

COgnito repentè insperato gaudio expirasse animam refert Aristoteles philosophus Polycritam nobilem feminam Naxo insula. Philippides quoque comœdiarum poëta haud ignobilis, ætate jam edita, quum in certamine poëtarum præter spem vicisset, & lætissime gauderet, inter illud gaudium repentè mortuus est. De Rhodio etiam Diagora celebrata historia est, is Diagoras tres filios adolescentes habuit, unum pugilem, alterum pancratiasten, tertium luctatorem; eosque omnes vidit vincere coronarique eodem Olympiæ die: & quum ibi eum tres adolescentes amplexi, coronis suis in caput patris positis, faviarentur, quumque populus gratulabundus flores undique in eum jaceret: ibi in stadio, inspectante populo, in osculis atque in manibus filiorum animam efflavit. Præterea in nostris annalibus scriptum legimus, quà tempestate apud Cannas exercitus populi Romani cæsus est, anum matrem nuncio de morte filii allato, luctu atque mærore affectam esse, sed is nuncius non verus fuit: atque is adolescens non diu post ex ea pugna in urbem rediit. anus repentè filio viso, copia atque turba & quasi ruina incidentis inopinati gaudii oppressa exanimataque est.

C A P. XVI.

Temporis varietas in puerperiis mulierum quam sit & à medicis & à philosophis tradita: atque inibi poeta- rum quoque veterum super eadem re opiniones: multa- que alia auditu atque memoratu digna, verbaque ipsa Hippocratis medici ex libro illius sumta, qui inscriptus est ΕΙΣ ΤΕΟΦΗΣ.

ET medici & philosophi illustres de tempore humani partus quæsierunt: πόσος ὁ τῆς τῶν ἀνδρῶπων κνή- στως χρόνος. & multa opinio est, eaque jam pro vero recepta, postquam mulieris uterus conceperit semen, gigni hominem septimo rarerer, nunquam octavo, sæpe nono, sæpius numero decimo mense: eumque esse hominem gignendi summum finem, decem menses non inceptos, sed exactos. idque Plautum veterem poetam dicere videmus in comœdia Cistellaria his verbis:

— tum illa quam compresserat,

Decimo post mense exacto hic peperit filiam.

Hoc idem tradit etiam Menander poeta vetustior, hu- manarum opinionum vel peritissimus. Versus ejus super ea re de fabula Plocio posui,

Γυνὴ κνήϊ δεκάμηνος.

Sed noster Cæcilius, quum faceret eodem nomine & ejusdem argumenti comœdiam, ac pleraque à Menan- dro sumeret; in mensibus tamen genitalibus nominan- dis, non prætermisit octavum, quem præterierat Me- nander. Cæcilius versus hicce sunt:

Insoletus mulier decimo mense parere?

Pol nono, etiam septimo, atque octavo.

eam rem Cæcilius non inconsideratè dixisse, neque te- mere à Menandro atque à multorum opinionibus descivisse M. Varro uti credamus facit. nam mense nonnun- quam octavo editum esse partum in libro quartodecimo

rerum

terum divinarum scriptum reliquit. quo in libro etiam undecimo mense aliquando nasci posse hominem dicit: ejusque sententiæ, tam de octavo quàm de undecimo mense, Aristotelem laudat auctorem. Sed hujus de mense octavo dissensionis causa cognosci potest in libro Hippocratis, qui inscriptus est *περὶ τροφῆς*, ex quo libra verba hæc sunt: *ἐστὶ δὲ ἢ ἐν ἑσπιν ἀντάμωσθαι γένεσις*. id tam obscurè atque præcisè tamque adversè dictum Sabinius medicus, qui Hippocratem commodissimè commentatus est, his verbis enarravit: *ἐστὶ μὲν Φανόμωσα ὡς ζῶα, μὲν ἢ ἐκ τροφῆς. ἐν ἑσπιν δὲ, ὡς θνήσκοντα μὲν ταῦτα. ἢ ἐστὶν ἐν φαντασίᾳ μὲν παρεγνίνα ὄντα, διωάμει δὲ ἐν ἑσπιν*. Antiquos autem Romanos Varro dicit non recepisse hujuscemodi quasi monstruosas raritates; sed nono mense aut decimo, neque præter hos aliis partionem mulieris secundùm naturam fieri existimasse: iccircoque eos nomina Fatis tribus fecisse à pariendo & à nono atque decimo mense. nam *Parca*, inquit, *immutata littera una à partu nominata: item Nona & Decima à partus tempestivi tempore*, Cællius autem Vindex in lectionibus suis antiquis, *Tria*, inquit, *nomina Parcarum sunt, Nona, Decima, Morta*, & versum hunc Livii antiquissimi poetæ ponit ex *Ὀδυσσεύῳ*:

Quando dies adveniet, quem profata Morta est?

sed homo minimè malus Cællius, *Mortam*, quasi nomen accepit, quum accipere quasi *Mœram* deberet. Præterea ego de partu humano, præterquam quæ scripta in libris legi, hoc quoque venisse usu Romæ comperi. Feminam bonis atque honestis moribus, non ambigua pudicitia, in undecimo mense, post mariti mortem, peperisse; factumque esse negotium propter rationem temporis, quasi marito mortuo postea concepisset, quoniam decemviri in decem mensibus gigni hominem, non in undecimo scripissent: sed Divum Hadrianum, causa cognita, decrevisse in undecimo

quoque mense partum edi posse: idque ipsum ejus rei decretum nos legimus. in eo decreto Hadrianus id statuere se dicit requisitis veterum philosophorum & medicorum sententiis. Hodie quoque in satira M. Varronis quæ inscribitur, *testamentum*, legimus verba hæc: *Si quis mihi filius unus pluresve in decem mensibus genuntur; ei si erunt ὄγοι λόγος, exheredes sunt: quod si quis undecimo mense, καὶ ἄριστον, natus est; Accio idem quod Titio jus esto apud me.* Per hoc vetus proverbium Varro significat, sicuti vulgo dici solitum erat de rebus inter se nihil distantibus, *idem Accii quod Titii*: ita pari eodemque jure esse in decem mensibus natos & in undecim. quod si ita; neque ultra decimum mensem fœtura mulierum protolli potest: quæri oportet, cur Homerus scripserit Neptunum dixisse puellæ à se recens compressæ:

Χαῖρε νῦν φιλότῆ. περὶ πολὺν δ' ἐνιαυτῆ
 Τέξεις ἀγλαὰ τέκν' ἐπεὶ σὸν Σποφάλοιο δύναι
 Ἀθανάτων.

Id quum ergo ad compluris grammaticos attulissem; partim eorum disputabant Homeri quoque ætate, sicuti Romuli, annum fuisse non duodecim mensium, sed decem. alii convenisse Neptuno majestatique ejus dicebant, ut longiore tempore scetus ex eo grandesceret. alii alia quædam nugalia. Sed Favorinus mihi ait περὶ πολὺν δ' ἐνιαυτῆ non confecto esse anno sed affecto. in qua re usus est verbo non vulgaris significationis. *affecta* enim, sicuti M. Cicero & veterum elegantissimi locuti sunt, ea propriè dicebantur, quæ non ad finem ipsum, sed proximè finem progressa deductave erant. hoc verbum ad hanc sententiam in Ciceronis oratione fuit, quam dixit de provinciis consularibus. Hippocrates autem in eo libro de quo suprà scripsi, quum & numerum dierum, quibus conceptum in utero coagulatum conformatur, & tempus ipsius partionis nono aut decimo mense definisset, neque id tamen semper eadem esse
 fini

fini dixisset, sed aliàs ocius fieri, alias serius, hisce ad postremum verbis usus est. γίνεῃ ἢ ἐν τέτοις ἢ παλείω ἢ ἐλάσσω ἢ ὅλα μὲν μέρος καὶ εἴπω μὲν ἢ καὶ παλείω παλείωνων, καὶ ἐλάσσω ἐλασσόνων. quibus verbis significat quod aliquando ocius fieret, non multo tamen fieri ocius; neque, quod serius, multo serius. Memini ego Romæ accuratè hoc atque sollicitè quæsitum, negotio non rei tunc parvæ postulante, an octavo mense infans ex utero vivus editus & statim mortuus jus trium liberorum supplevisset; quum abortio quibusdam, non partus, videretur mensis octavi intempestivitas. Sed quoniam de Homericò annuo partu ac de undecimo mense diximus quæcognoveramus; visum est non prætereundum, quod in Plinii Secundi libro septimò naturalis historiæ legimus. id autem quia extra fidem esse videri potest, verba ipsius Plinii posuimus: *Massurius auctor est, L. Papium prætorem, secundo herede lege agente, bonorum possessionem contra eum dedisse, quum mater partum se tredecim mensibus tulisse diceret, quoniam nullum certum tempus pariendi statum ei videretur.* in eodem libro Plinii Secundi verba hæc scripta sunt: *Oscitatio in nixu lethalis est, sicut sternuisse a coitu abortivum.*

C A P. XVII.

Id quoque esse à gravissimis viris memoria mandatum, quod tres libros Plato Philolai Pythagorici, Aristoteles pauculos Speusippi philosophi, mercati sunt precii fidem non capiētib.

MEMORIA mandatum est Platonem philosophum tenui admodum pecunia familiari fuisse; atque eum tamen tris Philolai Pythagorici libros decem millibus denarium mercatum. id ei pretium donasse quidam scripserunt amicum ejus Dionem Syracusanum. Aristotelem quoque traditum libros pauculos Speusippi philo-

sophi, post mortem ejus, emisse talentis Atticis tribus. ea summa fit numi nostri HS. duo & septuaginta. Timon amarulentus librum maledicentissimum conscripsit, qui σίλλοσ inſcribitur. in eo libro Platonem philosophum, quem dixeramus tenui admodum pecunia familiari fuisse, contumeliosè appellat, quòd impenso pretio librum Pythagoricæ disciplinæ emisset, exque eo Timæum nobilem illum dialogum concinnasset. Versus super ea re Timonis hi sunt:

Καὶ σὺ Πλάτων. καὶ γὰρ σε μαθητὴν ὁ πέτος ἔχε.

Πολλῶν δ' ἀργυρίων ὀλίγην ἠπάξας βίβλον.

Ὅθεν ἀπαρχοῦμι & γράφειν εἰδὸ ἀχθῆς.

C A P. XVIII.

Quid sint pedarii senatores, & quam ob causam ita appellati: quamque habeant originem verba hac ex edicto tralatitio consulum: SENATORES. QUIBUS. Q. IN. SENATU. SENTENTIAM. DICERE. LICET.

Fell. v. Pedarius
p. 351.

NON pauci sunt qui opinantur *pedarios senatores* appellatos, qui sententiam in senatu non verbis dicerent, sed in alienam sententiam pedibus irent. Quid igitur? quum senatusconsultum per discessionem fiebat, nonne universi senatores sententiam pedibus ferebant? atque hæc etiam vocabuli istius ratio dicitur, quam Gabius Bassus in commentariis suis scriptam reliquit. senatores enim dicit in veterum ætate, qui curulem magistratum gessissent, curru solitos honoris gratia in curiam vehi. in quo curru sella esset, supra quam considerent; quæ ob eam causam *curulis* appellaretur: sed eos senatores, qui magistratum curulem nondum ceperant, pedibus itavisse in curiam: propterea senatores nondum majoribus honoribus functos *pedarios* nominatos. Marcus autem Varro in satira Menippea, quæ Ἰπποκράτων inscrip-

pta

pta est, equites quosdam dicit pedarios appellatos: videturque eos significare, qui nondum à censoribus in senatum lecti erant, senatores quidem non erant; sed quia honoribus populi usi quidem erant, in senatum veniebant & sententiæ jus habebant. nam & curulibus magistratibus functi, qui nondum à censoribus in senatum lecti erant, senatores non erant: & quia in postremis scripti erant, non rogabantur sententias, sed, quas principes dixerant, in eas discedebant. Hoc significabat edictum, quo nunc quoque consules, quum senatores in curiam vocant, servandæ consuetudinis causa tralatitio utuntur. Verba edicti hæc sunt: SENATORES. QUIBUS. Q. IN. SENATU. SENTENTIAM. DICERE. LICET. versum quoque Laberii, in quo id vocabulum positum est, notari iussimus, quem legimus in mimo, qui *Scriptura* inscriptus est:

Caput sine lingua pedaria sententia est. Hoc vocabulum à plerisque barbarè dici animadvertimus. nam pro *pedariis pedaneos* appellant.

CAP. XIX.

Qua ratione Gabius Bassus scripserit parcum hominem appellatum, & quam ejus vocabuli causam putarit: & contra, quem in modum, quibusque verbis Favorinus hanc traditionem ejus eluserit.

A pud cœnam Favorini philosophi quum discubitum fuerat, cœptusque erat apponi cibus: servus assistens mensæ ejus legere inceptabat, aut Græcarum quid litterarum aut nostratium: velut eo die, quo affui ego, legebatur Gabii Bassi eruditi viri liber de origine verborum & vocabulorum, in quo ita scriptum fuit: *Parcus composito vocabulo dictus est, quasi par arca: quoniam sicut in arca omnia reconduntur, ejusque custodia servantur & continentur; ita homo tenax parvoque contentus omnia custodita*

stodita & recondita habet sicuti arca. quam ob causam *parcus*, quasi *par arca nominatus est*; tum Favorinus ubi hæc audivit, Superstitiosè, inquit, & nimis molestè atque odiosè confabricatus commolitusque magis est originem vocabuli Gabius iste Bassus quam enarravit, nam, si licet res dicere commentitias, cur non probabilius videatur ut accipiamus *parcum* ob eam causam dictum, quòd pecuniam consumi atque impendi arceat & prohibeat, quasi *pecuniarcus*. Quin potius, quod simplicius, inquit, veriusque est id dicimus. *Parcus* enim neque ab arca, neque ab arcendo, sed ab eo quod est *parum*, & *parvum*, denominatus est.

LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

Sermo quidam Favorini philosophi cum grammatico jactantiore factus in Socraticum modum: atque inibi in sermone dictum quibus verbis penus a Q. Scævola definita sit.

IN vestibulo ædium Palatarum omnis ferè ordinum multitudo opperientes salutationem Cæsaris cõstitierant. atque ibi, in circulo doctorum hominum, Favorino philolopho præsentè, ostentabat quispiam grammaticæ rei doctor scholica quædam nugalia, de generibus & casibus vocabulorum disserens, cum arduis superciliis vocisque & vultus gravitate composita, tanquam interpret & arbiter Sibyllæ oraculorum: tum adspiciens ad Favorinum, quamquam ei etiam nondum satis notus esset, Penus quoque, inquit, *variis generibus dictum & varie declinatum est. nam & hoc penus & hac penus, & bujus peni & peneris & peniteris & penoris veteres dictaverunt.*

mundum